

СНН

СЕРБСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ.

СЕРБСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ.

СРПСКЕ
НАРОДНЕ НОВИНЕ

Пешта, 1838–1849.

Будимпешта, 18. август 2005.

Нова серија, г. XV, бр. 33

Фото: ПРЕДРАГ МАНДИЋ

На Ђунтиру

Седница руководства Сегединске српске заједнице и Самоуправе Срба у Сегедину

Договор о предстојећим програмима

Будући да крај лета и почетак јесени обилује разним културним и верским програмима, Самоуправа Срба у Сегедину и управа Сегединске српске заједнице одлучиле су да у оквиру заједничког заседања размотре најважније обавезе, задатке.

На седници, која је 5. августа одржана у сегединском Српском клубу, председавао је Томислав Роцков, председник Самоуправе Срба у Сегедину а у првој тачци дневног реда Сегединци су пажњу посветили првим реакцијама на петицију коју су формулисали Сегединска српска заједница и Сиришко грађанско удружење „Чудесни јелен“. У њој се, ради подсећања, две организације обраћају руководиоцима војвођанских насеља – где живе и Срби и Мађари – да слично Сегедину, и у војвођанским селима и градовима, поред полиције, формирају Службу грађанске одбране у којој ће се у подједнаком броју наћи и Срби и Мађари! Служба би имала значајну улогу у преузимању конфликтних ситуација, односно, очувању јавне безбедности!

Пошто су у Војводини реагова-

ња на петицију била уздржана, штавише, помало негативна, Боровој Рус, председник Сегединске српске заједнице најавио је да Сегединска српска заједница са своје стране сматра завршеним питање целе иницијативе! Разлог томе је да Сегединци не желе стварати утисак да се мешају у унутрашње ствари становништва у аутономној покрајини – добра намера је постојала, свако има право хоће ли прихватити корисне предлоге или не!

У другој тачци говорило се о предстојећим поклоничким путовањима. Сегединци у року од месеца дана планирају остварити два похођења: 28. августа манастиру Бездин, у Румунији, док почетком септембра се предвиђа поклоничко путовање по манастирима у Србији и Црној Гори које би трајало 7-8 дана и то преко „Доброчинства“, Туристичке агенције Српске православне цркве.

Иначе, посета манастиру Бездину је давнашња жеља многих у Поморишју па су Сегединци најзад одлучили да изађу у сусрет молбама Срба у граду на Тиси и околини: сви који су заинтересова-

ни за поклоничко путовање на манастирску славу на дан Велике Госпојине могу се обратити госпођи Нади Недучин-Добози. Пошто Успење Пресвете Богородице, као заштитника светога храма, тога дана славе и српски православни верници у Новом Сентивану, многи ће бити у дилеми куда да отиђу на прославу патрона светиње. Како је речено на седници, биће још прилика за одлазак у Румунију како би се посетиле и српске православне цркве у Темишвару и околини – на тај начин сви који се овом приликом определе за Нови Сентиван, следећи пут моћиће да отпутују у Румунију.

У наставку форума на тапет су доспели задаци који се надовезују на почетак школске године: представници Самоуправе Срба у Сегедину и месне српске заједнице обићиће све установе где се одвија настава српског језика, од забавишта па до универзитета, како би већ на самом старту 2005/2006. школске године обезбедиле сву помоћ која је неопходна при несметаном, успешном раду!

Својеврстан печат културној делатности сегединских Срба даје

„Дан српске културе у Сегедину“, традиционална манифестација која се обично одржава почетком октобра. Због превише програма у десетом месецу, међутим, на седници је донета одлука да се овогодишње празновање српске културе у граду на Тиси помери за почетак новембра! Пошто тема прославе, због више солуција, на заседању није дефинисана, присутни су се сложили да се о њој подробније говори на следећој седници. Са друге стране, постигнут је договор да се приликом „Дана српске културе“ најзад одржи Сегедински бал пошто у последње време у Сегедину није било балског весеља, дружења.

На крају заседања, у „Разном“, након још једног подсећања на важност успешне наставе српског језика у сегединским образовним институцијама, истакнут је проблем сегединског српског православног гробља. Пошто се оно налази у запуштеном стању, присутни су били сагласни да ваља учинити све како би се вечно пребивалиште Срба у овом граду дотерало, улешало а то ће бити један од приоритетних задатака двеју организација које су следеће заједничко заседање заказале за почетак септембра.

Предраг Мандић

Све чешићи наступи Оркестра Бобана Марковића у Барањи

Популарност мајстора трубе

Мајстор трубе Бобан Марковић и у Барањи је све популарнији. Да је тако потврђују и све чешићи наступи овог музичара који у последње време са својим оркестром малтене све викенде проводи на југу Мађарске, у Печују и околини.

Прву суботу у августу уметник је испратио у Шиклошу, на слободној позорници постављеној на дворишту старе тврђаве. У оквиру „Тенкешког фестивала“, наступ Оркестра Бобана Марковића најављен је као ударни догађај, шлаг на тарту већ поменути културно-забавне манифестације а на њој се окупило преко хиљаду заљубљеника добре трубачке музике, балканског мелоса у којем је место добила и класична музика.

Бобан Марковић је 6. августа наступао са десет чланова састава међу којима, овом приликом, није било његовог сина Марка. Разлог је, како нам је то открио поносит отац, снимање филма „Љубавни сабор у Гучи“ у којем је главна улога поверена Марку Марковићу. Ради се, иначе, о домаћој музичкој верзији Шекспирове трагедије „Ромео и Јулија“ са срећним крајем – ћерка из беле трубачке породице заљубљује се у Гучи у дечака из ромске трубачке породице, што обе породице не дозвољавају. Наставак, наравно, слутите а оно што је важно истаћи јесте да је овим филмом отворена нова страница у српској кинематографији јер се он снима европским буџетима!

Што се тиче шиклошког концерта Оркестра Бобана Марковића, он је трајао сат и по а мајстор и његови свирци, уз овацију и френетичне аплаузе, више пута су прозвани на бину. У редовима публике открили смо и г. Золтана Буњика, војвођанског покрајинског секретара за образовање и културу који је боравиши на годишњем одмору у Харкању, искористио прилику да дође на

наступ трубача из Србије: „Оркестар Бобана Марковића је заиста један бренд у Србији, једна традиција помешана са савременим музичким изразом. Слушао сам их недавно и у Румунији а дошао сам и овде јер мислим да су непоновљиви. Није им само успех у филмовима Емире Кустурице трајан, већ су они способни да изведу и сами изузетно добре концерте. Чини ми се да ор-

кестар није популаран само у Мађарској, него је и по Европи препознатљив са мешавином традиционалне циганске музике и трубачке традиције Србије са модерним изразом. То је један од оних оркестара које Србија у било којем моменту може да прода у Европи.

Да је Оркестар Бобана Марковића веома тражен у Барањи, потврђује чињеница да ће, највероватније, 19. августа гостовати на Фестивалу Рома у Печују а 20. августа, у оквиру „Дана села“, са почетком у 14 сати 30 минута наступиће у Липови.

Предраг Мандић

Оркестар Бобана Марковића са начелником Шиклоша Иваном Маренићем

45. Драгачевски сабор

Драгачево, земља трубе

Гуча, највећа светска психијатријска клиника

Резултати такмичења трубачких оркестара на 45-ом по реду Драгачевском сабору одржаном 1-7. августа у малој српској варошици Гучи, домаћој и светској јавности одавно су већ познати. Зна се да је за најбољег трубача Сабора проглашен Дејан Лазаревић из Пожеге, најбољи оркестар био је оркестар Ненада Младеновића из Врања, меморијална награда „Професор Миодраг Васиљевић”-Златна јабука, за најизворније музицирање припала је оркестру Божидара Луковића из Котраже, а прва труба публике (златна труба) додељена је Дејану Петровићу из Ужица. Седмодневну манифестацију према званичној процени пратило је око 600 000 сабораша из Србије и иностранства, а о медијској прапратиности овог музичког догађаја довољно говори податак да је у Гучи за време Сабора званично акредитовано 430 новинара, од чега више од половине иностраних из Европе, Америке и Аустралије.

На захтев посетилаца Сабор је продужен за још три дана, а од ове године ушао је у ред манифестација чији је покровитељ Влада Републике Србије. После предтакмичења у Бољевцу, на Златибору, у Котражи, Сурдулици и Коштуницама, у Гучи на финалном такмичењу надметало се 19 оркестара (трубачи Срђана Азирковића из Бојника због саобраћајне несреће нису наступили). Одмеравао се оркестар са оркестром, трубач са трубачима, басиста са басистима, бубњар са бубњарима.

Програмски садржаји, уз извесна иновирања, задржали су „потку” првог Сабора: такмичење оркестара и трубача, момачка надметања, драгачевска свадба из XIX века, изложбе, наступи певачких и играчких група из земље и иностранства, приказ књига о Драгачеву и Сабору, избор најлепше народне ношње. Од 1997. године своје такмичење на Сабору имају и млади трубачки оркестри – будуће наде Србије. По први пут ове године такмичили су се и пионирски оркестри, а од пет пријављених најбо-

љи је био оркестар „Данијела” из Ариља. За најбољег трубача пионира проглашен је Владимир Ивановић. Између 11 младих оркестара жири на челу са етномузикологом, мр Мирјаном Закић, одлучио је да прво место додели оркестру Жељка Јоковића из Мршела, а да најбољи трубач буде Драган Аматовић из Бојника.

Прича је у ствари започела далеког 14. октобра 1961. године, када је у порти цркве светих арханђела Михајла и Гаврила на дан Покрова пресвете Богородице у Гучи одржан први Сабор. Учествовала су на њему само четири оркестра, сва четири драгачевска: из Горачице, Грабља, Дљина и Рти. „Требало је тада промарширати улицама у антеријама и опанцима, са шајкачом на глави, у присуству власти и у пратњи трубача”, рекао нам је, присећајући се тог времена једини, данас живи организатор, професор књижевности, писац и скулптор, Никола-Ника Стојић:

– У наш крај прве трубе дошле

су преко ислужених војника, трубача у другој половини XIX века, о чему сведоче надгробни споменици, крајпуташа. Труба од тада више не свира јурише, маршеве и команде, које је имала у војсци, већ свира народна кола и песме. С временом, број трубача по селима се повећава и они долазе на идеју да направе самосталне оркестре. То су на почетку скромни оркестри, који су најчешће имали по пет трубача и једног бубњара. Убрзо су те дружине постале толико популарне да су многи други музички састави почели да се гасе. Труба је, што је веома интересно, постала тумач свих народних осећања. Између два рата овде је било чак 15 трубачких оркестара. Памтим сабор у мом селу, Доњој Краварици, где је свирало десет трубачких

оркестара и под огромним храстовима близу школе у исто време играло је десет кола. Такође памтим да је, иако тада није било такмичења, најбољи трубач био неки Дојчило Ђукић. Кад он засвира, тад сабор почиње. Кад Дојчило престане да свира, тад се све завршава.

Ми, група младих људи која је у ову варошицу дошла са школовања, сетили смо га се 1961. године и некако смо успели да пронађемо

четири оркестра. Председник жирија био је наш драги професор, чувени етномузиколог, Миодраг Васиљевић. Дошли смо онда на идеју да учесници нешто свирају по сопственом избору, а нешто да буде обавезно и тако се, у ствари, формирао први програм. Одлучили смо да обавезна песма буде „Са Овчара и Каблара”, која се одржала до данас и постала химна Драгачевског сабора. То је иначе песма из XIX века, коју су певали они који су у Србију долазили као доброволци да се боре против Турака. Речи песме биле су следеће: „Са Овчара и Каблара чобаница проговара, српски кнеже прими наске у редове србијанске.” Касније ту лепу песму, која има химничка својства, снагу и достојанство, почињу да користе многи владари, који као у некакав рам у ту песму улазе, па их онда време после из њега избаци. Друга обавезна мелодија била је народна песма, „Бледи месец загрио звезду Даницу” и по жељи коло и један марш. Пошто је, у међувремену лето одмакло, сетили смо се црквеног сабора, који је у Гучи одржан 14. октобра на Покров пресвете Богородице. Томе смо додали момачка надметања, скок у даљ, у вис, бацање камена с рамена, рвање у кости, гађање јабуке, затим неке изложбе, избор најлепше народне ношње, играча, итд.

Тај 14. октобар био је јако пријатан, сунчан дан. Скупило се око 1500 људи да слушају и виде шта се то догађа. На малу позорницу

попеле су се четири групе и почело је такмичење. Народ је слушао са великом пажњом, а у једном тренутку у очима нашег професора приметили смо сузе. За најбољег трубача проглашен је Десимир Перишић из села Горачића, којег је народ са овацијама скинуо са бине, попео га на рамена и уз кликтање носио кроз варош. Онда смо и ми окрилатили и више се нисмо никога плашили. Професор Миодраг Васиљевић тада нам је рекао: „Ви не знате шта сте урадили. Вратили сте трубаштву живот, а ово је зачетак ренесансе народног трубаштва у Србији и ја вас молим да овај посао наставите даље.”

После неколико година црквена порта постала је мала и сабор прелази на спортски стадион, а већ на трећем у Гучу је дошло 10 000 људи. С временом су почела да се организују предтакмичења да би данас на Драгачевски сабор имало жељу да дође стотину оркестара. Такмичи се њих двадесет, из простог разлога што у исто време жири више од тог броја није у стању да оцени. Онај ко у Гучи победи, отворена су му врата света. Овде данас долазе људи са разних страна, чују се разни језици. Друже се и грле као најрођенији, а не знају ни како се зове онај други. Овај свет је једна велика лудница. Сви ми преко године доживљавамо ко зна колико траума. Свет долази и то доноси у Гучу. Овде, уз нашу трубу, уз саборски купус, народно весеље почиње једна велика релаксација.

Сабор полако прераста у можда највећу светску психијатријску болницу. Овде се све оно негативно што се донесе, испразни. Сабор улије неке нове енергије и радости и то служи до идуће године. Код нас у шали кажу, за време сабора не ради апотека. Главни лек је труба и купус. Ником ништа не фали, ко никад није певао, запеваће, ко није играо, заиграће, а онај ко није знао ни најрођенијег да загрли, загрлиће овде некога. Овде су сви само сабораша. Од самог почетка на том плану није долазило ни до каквих проблема. У Гучи побеђује само музика.

(наставиће се)

С. М.

Гуча

Име Гуча настало је отуда што се народ, склањајући се од Турака, гучио и прикривао. Први помен Гуче у историјском изворима налази се 1476. године, а процес настајања „чаришје” започео је 1831. године, изградњом цркве. Гуча данас броји око 2000 становника, а од 1961. године доживљава прави препород. Варошица у дубокој српској провинцији, прочула се по труби. Малена Гуча постала је позната широм планете, до далеког Јапана и Канаде, Урала и Шведске, Грчке и Африке.

Где су она лепа стара времена из 80-их година 18. века када су градић у Барањи, Шиклош, красиле такве угледне породице као што су Пандуровић, Станковић, Добровић, Деметровић, Пејић, Војновић, Петровић, Гојковић, Угљешаић, Николић и друге? Где су потомци оних шиклошких Срба који су 1806. године дали сазидати трећу по реду српску православну цркву (претходна, друга, страдала је у пожару у којем је уништен и зидни живопис Христосфора Жефаровића) посвећену Св. Димитрију? Срби староседеоци су полагано нестали а данас сведочанство некадашњег српског битисања представљају српски православни храм и малобројни Срби из Хрватске и Босне који су за време рата на територији бивше Југославије спас и уточиште нашли управо у овом барањском насељу. Они су редовито присуствовали светим литургијама којих од средине маја нема, наиме, отпочела је реконструкција месне српске православне цркве која је сазидана 1806. године.

Сваке године, поводом црквеног празника Макавеја, у августу се даје и помен некадашњем капетану, браниоцу Шиклоша деспоту Стевану Штиљановићу који је 1515. године сахрањен на Ђунтиру и где се Срби из Барање вековима окупљају са циљем да одају почит свецу пореклом из Паштровића који се са својим народом нашао у овим крајевима и борио против истих Турака испред којих је био приморан да се исели из свог краја. Почаст Св. Стевану Штиљановићу указана је и 14. августа текуће године: на узвишеном месту, опкољеном виноградима, код гроба свеца на Ђунтиру, у присуству скромног броја верника из Шиклоша, Виљана, Печуја и Будимпеште вечерње са почетком у 16 часова служио је јереј Предраг Хајдуковић, администратор шиклошке парохије, који је том приликом одржао и кратку беседу рекавши између осталог следеће: „Данас помало скромно у односу на прошле године славио смо у Шиклошу на свете великомученике Макавеје али, ипак, радосни јер доживљавамо, ових дана, материјалну обнову храма. Слава Теби Боже што си нас удостојио да ми будемо ти синови, ти наследници св. Стевана Штиљановића који доживљавају материјалну обнову. Иако је она веома битна, ипак је мање битна од оне духовне обнове!”

При тој духовној обнови посебно је истакао пример младог кума Банета Деспотовића који је за свечану прилику припремио славски колач и кољиво! „У тој духовној обнови млади Бане учествује на тај начин што је похађао веронауку са својим братом” – рекао је јереј Хајдуковић који је још једанпут нагласио своје задовољство што је дошло до окупљања Срба на Ђунтиру и додао: „Бога молим и св. Стевана Штиљановића те св. великомученика Димитрија за њихове заступничке молитве да на годину у обновљеном храму и ми духовно обновљени, макар онолико колико данас, прослаavimo много дос-

Скромно присећање на св. Стевана Штиљановића

тојанственије на годину и у много већем броју а ако Бог да посетиће нас и наш архијереј, Његово Преосвештенство епископ Лукијан па и други свештеници наше и

да да Бог и братске Темишварске епархије!”

Иначе, обнова шиклошке српске православне цркве тече убрзано а разлог спољашње и унутрашње

Обнова шиклошког храма

Гроб св. Стевана Штиљановића

Малобројни верници на Ђунтиру

реконструкције светиње – која је једна од приоритетних пројеката Будимске епархије – јесте прослава 200. годишњице светог храма која се предвиђа 2006. године! Изузетно велика, жарка жеља преосвећеног владике Лукијана је да се приликом централне свечаности, јубилеја, у древној шиклошкој светињи изложе мошти св. Стевана Штиљановића које су оновремено несвакидашњим путем доспеле у Београд. „Житије овог српског свеца казује да су Турци једне ноћи, непосредно после освајања Шиклоша, још док се војска одмарала, запазили необичну светлост на једном узвишеном месту ван града, званом Ђунтир. Помисливши да се ту чува благо, раскопају то место и нађу, уместо блага, цело нераспадуто тело угодног мириса у властелинској одори. Мештани, међу којима многи Мађари, рекоше Турцима да је то тело „рачког властелина Стефана”. Вест о томе брзо је стигла до фрушкогорских манастира. Шишатовачки монаси отишли су са даровима у Шиклош и од градског заповедника Амира, потурченог Србина, добили Стефанове мошти и пренели их у свој манастир.” Због немилих историјских вихора, касније, мошти овог свеца однесене су чак до Будима, па враћене у Шишатовач да би на крају вечно пребивалиште нашле у београдској Саборној цркви.

Хоће ли се оне 2006. године наћи у шиклошкој српској православној цркви посвећеној св. великомученику Димитрију – остаје да се види. Свакако ваља истаћи да је кровна конструкција у целисти обновљена а тренутно је у току друга фаза радова. Она се састоји од малтерисања спољашњег дела храма и кречења а делимично ће се извршити и поправка унутрашњег дела светиње, тачније, код олтара где је зид раније обијен (те послове пре годину, годину и по дана обавио је тадашњи администратор јереј Радован Савић, парох мохачки). У плану је још и изградња једног мањег паркинга а рок окончања друге фазе је крај септембра!

Обнови оgrade, унутрашњег дела порте и иконостаса притећиће се следеће године!

Све у свему, у Шиклошу се врше огромни напори и улажу средства како би 2006. године месни српски православни храм – поводом јубиларне прославе 200. годишњице постојања – добио свој коначни изглед. Обнова би, иначе, била неопходна и на Ђунтиру јер се зуби времена јасно виде и на гробу св. Стевана Штиљановића. У то су се уверили и малобројни Срби који су 14. августа присуствовали слави, тачније вечерњи. А када смо већ дотакли скроман број верника, ваља напоменути да је масовније присуство вечерњи на Ђунтиру забележено, последњи пут, 1990. године када су стигла два аутобуса са верницима из Белог Манастира, Дарде, Поповца и других места. Било би заиста лепо када би се догодине јавио већи број српских православних верника, како би се масовније изашло у сусрет при одавању поште св. Стевану Штиљановићу!

Предраг Мандић

Ева Рас, добитница награде за животно дело на Међународном филмском фестивалу на Палићу

Награда са „трагичном нотом”

На недавно одржаном 12. међународном филмском фестивалу на Палићу, позната глумица Ева Рас добила је награду „Александар Лифка” коју фестивал додељује домаћим и страним филмским уметницима за допринос европској кинематографији. У неку руку то је признање за њен целокупни рад или како се то обично каже, животно дело. Ваљда је и због тога, захваљујући на овом признању, Ева Рас са дозом сете и горчине приметила да се такве награде добијају у њеним годинама, а било би боље да су стизале раније.

Ова филмска, позоришна и телевизијска глумица рођена је у Суботици. Глуму је апсолвирала на Академији за позориште, филм, радио и телевизију у Београду. Годину дана је била чланица Српског народног позоришта у Новом Саду, а затим је више година глумила у летњем Театру националне драме у Капетан Мишином здању у Београду који је водио њен супруг Радомир Стевић – Рас.

Пажњу шире јавности привукла је улогом у филму „Љубавни случај или трагедија службенице ПТТ” (1967) Душана Макавејева, а претходно је са истим редитељем снимила филм „Човек није тица” (1965). Код Александра Саше Петровића играла је у филмовима „Биће скоро пропаст света” (1972) и „Групни портрет с дамом” (1977). Када су у питању тадашњи редитељи млађе генерације са успехом је сарађивала са Живком Николићем у филмовима „Бештије” (1977), „Лепота порока” (1986), „Искушавање ђавола” (1989), затим Карољем Вичеком у „Трофеју” (1979) и „Заласку сунца” (1982) и Емиром Кустурицом у филму „Отац на службеном путу”. У Мађарској је играла у филмовима Гезе Бесермењија, Ливије Бармати, Јаноша Роже, Ференца Бардоша...

Ева Рас је својевремено понела и епитет „прве даме црног тала-

са”. Важила је за врло импулсивну и наглашено самоуверену глумицу. Своју енергију и таленте уложила је и у ликовну уметност, а написала је и неколико књига, од којих су две последње, „Рођени мртви” и „Петла на пањ”, преведене на енглески. Роман „Рођени мртви” био је у конкуренцији за интернационалну Букерову награду.

Уместо конвенционалног питања шта вам ова награда значи, питаћемо вас шта је она испровоцирала у вама, на шта вас је подсетила? Нешто од тога сте већ нагосветили примајући је на сцени палићке Летње позорнице.

– Награда у ствари подсећа на једну епоху црвено обојену која није знала прастаро правило да се култура не сме бојити идеологијом. Сада када је прошло већ 40, 30, 25 година, не знам колико већ од мојих филмова, сада се види та страшна штетност комунизма који је тако олако читава једну генерацију погрдно назвао „црним таласом”. Ми тада нисмо добијали награде нити смо за њих конкурисали. Факат је да ја немам никаква признања из тог времена. Четрдесет година после, да ова кинематографија нема те филмове, не знам чиме би се дичила. Зато је ова награда касно стигла. То свему даје трагичну ноту. Ову награду нисам добила само ја већ сви сужњи црног таласа који тада нису били режимски људи. Многи су отишли и на онај свет а да нису доживели рехабилитацију, нису имали прилику да чују да су направили ремек дела. Слободан Алигрудић није добијао награде, Миодраг Андрић такође, Макавејева су били прогнали... Био је и то злочин комунизма. Тако никада нећемо сазнати какви би били филмови које је требало да снимимо, а нисмо. Мој књижевни опус показује да сада када сам 30 година старија, могу да објавим пар романа годишње, а тада нисам могла за десет година ни два да објавим.

Да ли сте у то време били свесни да радите нешто вредно што ће надживети пуно тога, упркос неодобравању?

– Ниједан човек који се бави стваралаштвом, а ту подразумевам и све занате, никада не зна шта ће преживети од тога што ствара. Рецимо, пекар прави кифле и сваки дан нам продужава живот, а мислимо да то и није тако важно, али без тих кифли не би било ни „Љубавног случаја”. Мислим да међу онима који се баве филмом, литературом, позориштем не постоји нико ко не верује да то што ради није грандиозно. Идем и даље од тога и кажем да све што радимо јесте велико и значајно. За мене проблем планете Земље није у томе да је она закрчена злоделима и лошим стварима.

Напротив. Проблем Земље је да на њој преовлађује добро, али све то не може да буде довољно глобализовано. Планета је препуна дивних романа, дивних филмова, дивно одиграних улога, дивних кифли, дивних сукања, дивно сашивених гаћа... Међутим живот је кратак и ви не можете све то да обумите. Зато сам и побожна и верујем да то једино Бог може да обуми и да он зна зашто толико доброга треба да постоји. Тако је и са биљкама, толико просипање семена, а тек од по које семенке настане нови храст. Где све то семе нестане не знам, али Бог зна.

Међу многим редитељима са којима сте радили, ко је стекао ваше највеће поштовање и симпатије?

– Кустурица је редитељ о којем сам увек маштала и очајна сам што сам играла само у једном његовом филму – „Отац на службеном путу”. Он је стваралац тако јаке имгинације. Први и једини пут у животу сам снимајући са Кустурицом доживела нешто јединствено. Од њега сам научила да је једноставност крајњи циљ. То је сада ружно што причам, јер је Саша Петровић на оном свету, али радити са Кустурицом је било нешто изузетно. Моју улогу нисам одглумила него сам је одживела, једноставно сам била део те приче. Кустурица је у глави имао готов филм. У том филму је главну улогу играло дете и по томе како је кроз филм водио тог дечака видела сам да је то човек који у својој глави држи цео филм готов. Волела бих да, ако још поживим, уђем у још неки његов филм, да потврдим свој утисак и да поново осетим ту радост. Кустурица је пажљиво бирао своје глумце и од њих није тражио да нешто глуме, само је требало да буду то што јесу. Ако сте дисали како вам је срце куцало то је њега одушевљавало.

На основу вашег искуства, а опет у складу са данашњим духом времена који тако поново одлушћујете и о њему размишљате, шта бисте поручили млађим генерацијама стваралаца на филму и у позоришту?

– Морају да буду наметљиви. Инстинктивно сам и сама то радила. Јављала сам се редитељима, нудила сам им се. Тако сам и улогу у „Љубавном случају” добила. Са Макавејевим сам снимала и филм „Човек није тица”, и не само да сам онако штреберски радила своју улогу него сам са њим и причала. Не можете чекати, седети на клупи за резервне играче и ништа не чинити. За себе морате урадити све, али за разлику од многих фотосила као што сам ја, мој савет није да не одустанете. Напротив. Ако вам не иде, одустаните и пробајте да радите нешто друго, пронађите шта вам иде. На пријемном на ликовној академији сам пала и никада више нисам ни конкурисала.

Ева Рас

Једноставно са осамнаест година нисам хтела да проводим свој живот од јуна до јуна и чекам нови пријемни, јер, шта ако ова иста комисија опет буде на пријемном и догодине. Ова планета је велика и има много разних делатности па ако вам нешто и не иде, не траба очајавати. Може се бити срећан и са малим.

За људе на планети је најважније да не губе време. Наши дани су одбројани и зато, да се поново вратим на комунизам. Показало се да је тај систем на човечанство непримењив. Јео нам је време, како је Пекић написао „време које су појели скакавци”. То пропуштено нико вам не може вратити. Сваки човек, млад или стар, дужан је да у сваком минуту себи учини живот лепим, јер у следећем часу можда више неће бити на овој планети.

Недавно сте у „Атељеу 212” одржали јавно читање вашег романа „Кућа на продају”. За многе је то било врло необично.

– Пошла сам од тога да када то може да чини један Ал Пафино на Бродвеју, Иван Дарваш у Будимпешти, Бебел у Паризу, зашто не бих и ја у Београду. Било је то за мене фасцинантно и признајем тешко, али сам успела и због тога ми је веома драго. Увек сам мислила да сам глумица која пише и која при томе заборавља да глуми. На овом јавном читању публици се највише допало што је књига писана у дијалекту и што сам је баш тако и читала.

Јесте ли роб успомена?

– За мене су успомене значајне, али не као материјализоване, већ потхрањене у најситнијим честицама мог мозга. Никада нисам била роб да на пример сакушљам чаше, флаше, салвете и слично, али и те како умем да им се дивим, јер су продукт нечега што је створила људска рука. Све оно што је значајно за мене у овом часу налази се у мом компјутеру и често умем да кажем да је мој дом, заправо мој компјутер.

Када бих могла, Бога бих измолвила да људима да бесмртност. Знаш да је то немогуће, али бих бар покушала да продужим људски век. Много ме боли што око мене умире веома много људи, а посебно млад свет. То ме чини веома тужном и када бих могла, све бих учинила да се то више не дешава.

Д. Ј.

Све што радимо је грандиозно

– Ниједан човек који се бави стваралаштвом, а ту подразумевам и све занате, никада не зна шта ће преживети од тога што ствара. Рецимо, пекар прави кифле и сваки дан нам продужава живот, а мислимо да то и није тако важно, али без тих кифли не би било ни „Љубавног случаја”. Мислим да међу онима који се баве филмом, литературом, позориштем не постоји нико ко не верује да то што ради није грандиозно. Идем и даље од тога и кажем да све што радимо јесте велико и значајно.

(Наставак из претходног броја)

Српске црквене општине на горњем Дунаву имале су танке везе са својим балканским верским центрима. Везе су ипак одржаване путовањима игумана и других калуђера. Радосав Грујић их назива „аутономне српске општине, по расејаним српским колонијама у западним и северним угарским градовима”.

Трећи талас српских досељеника поводом Велике сеобе, крајем 1690. године долази у Ђур. Велика турска победа на Качанику зауставила је хришћанску – до тада успешну – балканску ослободилачку акцију. Када је постало јасно да Аустријанци ни ослобођени Београд неће моћи задржати, масу Срба – који су се одазвали аустријском позиву и устали против Турака – са патријархом Арсенијем Чарнојевићем на челу, прима аустријски цар и мађарски краљ Леополд I и привремено их смешта у „збегове”. Срби избеглице још исте године стижу у будимски Табан, где је била и смотра српске милиције. Неколико хиљада избеглица се ту и задржало. Остали су били подељени по селима и градовима, од Ђура до Јегре и од Коморана до Барање – по налогу и спису Игнаца Курца, будимског царског администратора, издатом 19. новембра 1690. године – већином у крајевима и местима у којима је већ било српског живља из пређашњих времена.

Са војницима и осталим избеглицима и у Ђур су стигли калуђери, проигуман Игњатије Ковиљац и Теофан Хоповац, који се у једном запису жале на рђаво понашање ђурског српског свештеника. На више места је било сличних напетости међу „староседеоцима” и новодошћима. У ово време, познатије породице су биле Давидовићи, Ђирковићи, Луковићи, Костићи, Дамјановићи, Раци и Варшанлићи.

Из пописа становништва ђурске Нове Вароши извршеног 9. јула 1703. године, који се налази у градској архиви (Győrű Ujvárosnak Conscriptionja In Anno 1703. Die 9. July)

Милан Недељков

Срби у Ђуру

много интересантних података сазнајемо из ових и каснијих времена. Дознајемо да су куће у Новој Вароши скромне и мале а око њих су биле баште. Спомињу се неки специјални сводови испред улаза, што је карактеристично било у Ђуру и околини као тамошњи народни архитектурни елементат. У Рацкој улици су куће већином плотом ограђене, и од набоја су зидане, али има и већих, од цигала или камена зиданих, богатијих кућа, значи, српско становништво није било толико богато као у Коморану. То потврђују и разни тестаменти.

По мађарском историчару Мађашу Белу почетком XVIII века у Новој Вароши било је четири велике улице и на крају тих улица су била гробља. Три богомоље су биле, две протестантске и православна. Нова Варош је мостом преко реке Рабе била спојена са центром Ђура.

Као што је познато, у XVIII веку, српски трговци и имућније породице своје синове су радо уписивали у „латинске школе”, или их смештали, као војнике, за неко време, у немачке пукове да уче латински, немачки и мађарски језик. Нарочито су омиљене биле протестантске школе у данашњој Словачкој. И у Ђуру је била таква евангеличка-лутеранска школа коју су многи Срби из разних крајева монархије похађали. У тој школи (како пише „У луторана”, значи у лутеранској) је учио и син неког хаџи Јована Дамјановића из Будима 1733. године.

Године 1730. обновљена је или је изнова саграђена ђурска православна црква. Средином века у њој је служио Гаврил Стефановић Венцловић (1680 – 1749. своје име је саставио од очевог имена Стефана, што на грчком значи венац, отуд Венцловић). Ту је саставио истој чувене књиге: Разглаголник истинитог живота, Пресађеницу, Мач ду-

ховни, Различна слова поучителна, Великопостник и друге.

Венцловић је рођен у Срему, а 1690. године дошао је у Сентадереју, где је похађао иконописачку и књижевну школу калуђера Кипријана Рачанина. Када је Венцловић 1717. године завршио школу, живео је као путујући црквени беседник, што је у оно доба било једно од занимања и пружало је извесну егзистенцију. Он је увео у српску азбуку слова „ћ”, „ђ”, и „џ”. Поправљао је српски правопис, добрих стотину година пре Вука Караџића, значи, претеча је био и Доситеја Обрадовића и Вука. Остајио је за собом 20 хиљада рукописних страница, од којих је 7 хиљада на славено-српском, а 9 хиљада на народном српском језику писано. Већ споменута збирка проповеди „Мач духовни”, која се састајала од три књиге – до данас су две сачуване – писана је на народном језику, оном који су шајкаши говорили. То је важно дело не само због популаризације еванђелске науке с предикације – као што 1732. године каже: „писао српско простим језиком на службу сељаком некњижевном” (то је парафраза апостола Павла) – већ је било важно и због ширења руских штампаних издања и због борбе православних Срба против унијаћења, које се путем унијатских, на руско-словенском штампаних књига одвијало.

Међу његовим проповедима интересантни су и они који су на народном језику слободно препричани догађаји из Светог писма, као што су: Прича о Давидовом греху, Давид и Саул, Прича о прекрасном Јосифу, Милосрдни Самарјанин, Кћи Иродијадина, Бесови Христу говоре, Кладенац Јаковљев и други. Стручњаци тврде да се у Венцловићевом обимном делу налази један слободан, али ванредно песнички превод готово целе Библије, и када би се ти одломци скупили и систематизовали, имали бисмо један класичан превод Светог писма стотину и више година пре Вука, Атанасија Стојковића и Даничића. Вероватно је у Ђуру писао Венцловић 1743. године и прву српску драму „Удворење архангела Гаврила девојци Марији”.

По одлуци царице Марије Терезије 1741. године укинута су дунавске шајкашке станице у Ђуру, Коморану и Острогону. Тада су шајкаши добили територију у јужној Бачкој, куда су се могли преселити и која се од тога доба Шајкашом назива. Та царска одлука је тешко погодила српски живаљ у овим горњедунавским крајевима.

Почетком XVIII века и у Ђур су се почеле досељавати цинцарске породице, шта више, и преовладале су у парохији. Крајем XVIII века богати Срби и Цинцари су одлучили да зидају нову цркву. А пошто су Цинцари преовладали, иконе на новом иконостасу имају грчке натписе.

О тој новој цркви Д. Давидов у књизи „СПОМЕНИЦИ БУДИМСКЕ ЕПАРХИЈЕ” овако пише: „То је једнобродна грађевина, полу-

кружне апсиде и призиданог звоника на западној страни, који је највероватније подигнут коју годину после црквеног брода. Према неимарском плану, грађена је у маниру барока, с елементима неокласицизма, који су испољени на чеоном зиду западне фасаде, на којој се налази декоративни, али и функционални класични тимпанон. Фасаду краси складан однос изразито великих прозора са лучним завршенима и двоструких пиластара. Ту су и једноставни потпорници, по три са сваке стране црквеног брода.” А што се унутрашњости тиче: „Дуборезбарија иконостаса најближа је декоративним решењима неокласицизма, изузев украса у линети, који представља одјек рококоа.”

Ђурски православни трговци, поред трговине стоком и храном, бавили су се и купопродајом текстилне робе. Нарочито су плодне биле везе са чувеном текстилном мануфактуром у Линцу. Од те мануфактуре су ђурски српски и грчки трговци куповали сукуно и преко својих токајских и мишколцких сународника трговаца продавали у Пољској.

Православно становништво Ђура постепено се губило. Током краја XVIII века, а нарочито у XIX веку полако нестаје и српски и грчки језик, породице већ међусобно говоре мађарски, тако да по статистичким подацима средином XIX века било је 70, а крајем столећа само 21 православних. По црквеном попису из 1929. године у Ђуру је било само 17 православних, међу којима је једно дете похађало основну школу а једно је ишло у средњу. Ђурска црквена општина је постала филијала коморанске ц. општине. Између два рата годишње је четири пута опслуживао и веронауку одржавао пештански прота а после другог рата, калашки прота.

1973. године један део ђурских икона – у оквиру мађарско-југословенске културне сарадње – са многим другим иконама из цркава Будимске епархије, однете су на рестаурацију у Нови Сад у Галерију Матице српске. Консолидација дрвета је извршена у Покрајинском заводу за заштиту споменика културе Војводине. Седмдесетих година XX века због лошег стања црквене зграде – када је градски савет више пута интервенисао и претио глобом, а епархија за оправку није имала средства – уступљена је цела црквена порта са црквом и свештеничким станом градском савету. Иконостас је расклопљен и пренет у Сентадереју, а са њим и књиге, архивалије и црквене сасуди. Тада је градски савет извршио неке неопходне оправке, и обећао је да ће црквену зграду употребљавати само за културне сврхе.

После пада комунизма, у оквиру враћања црквене имовине, наша епархија добија натраг ђурску цркву са портом и станом. 1997. године са писменом изјавом епархије створена је сарадња између Будимске епархије, Ђурске самоуправе и месне Грчко-католичке црквене општине, по којој и православни и грчко-католици могу вршити своја богослужења у цркви. Помоћу средстава самоуправе и грчко-католичке општине, крајем деведесетих година извршена је темељита обнова, и тако је ђурском српском православном храму враћен стари сјај.

ЈЕЗИК НАШ

МАТЕРЊИ

Рубрику води: Предраг Степановић

Има, драги моји читаоци, устаљених израза, фраза, изрека и у вези с осталим деловима човечјег тела, не само с главом и што је на њој, па да онда видимо неке од њих. Нека сад то буду раме и рука.

Кад некеме хоћу да ставим до знања да поред мене живог неће учинити оно што је науцио, могу му рећи и овако: *док је мени на рамену глава дотле ти то нећеш учинити. А дати главу с рамена значи бити спреман жртвовати живот, погинути за некога или за нешто.*

Људи су склони да понекад буду површни, да олако донесу суд, не истражујући, не размишљајући много, или да исто тако одговоре некеме на питање. Онда то чине *од рамена*. „Зар се тако од рамена одсеца казна?”, гласи једна реченица Јанка Веселиновића.

Друго је кад некеме нешто кажете или га погледате *преко рамена* јер сте му онда то рекли или га погледали с презрењем, с омаловажавањем.

Човек понекад мора да се помири с неком ситуацијом јер не може да је измени, или је само нерасположен да уложи већи напор да то постигне већ уместо тога само *слегне* или *слеже раменима*. А кад је немоћан да отклони неку већу опасност, кад се покуњи, рецимо, у очекивању удараца, напада, он онда *увуче главу у рамена*.

Чинити нешто *раме уз раме* значи заједно, један уз другог, заједнички. Овај израз се најчешће користи кад је у питању борба па се каже да су се ови и они борили раме уз раме.

Може се и *стати* некеме *уз раме* или *стајати раме уз раме*, што значи бити или постати раван некеме, изједначити се с њим. Радоје Домановић је још пре сто година био мишљења да „Срби могу стати раме уз раме са осталим цивилизованим народима”, а многи то ни данас неће да признају.

Нема много израза у вези с раменом, али сам зато неколико још нашао. На пример *бацити се коњу на рамена* значи узјакати, појакати коња.

Некада је било омиљено надметање које се звало *бацати се камена с рамена*. Сећам се да сам у роману *Бакоња фра Брне Симе Матавуља* читао како су се момци такмичили у бацању камена с рамена, али ни онда нисам могао тачно представити себи како се то чинило, па ни данас не знам.

И тек да заокружимо и ову лекцију, навешћу још један израз: *сшила би му глава с рамена* каже се у смислу „погинуо би”.

ПИСМА

ИЗВЕСНОЈ

Побркани лончићи

Кафа, алкохол и цигарете нису једино што се тешко оставља кад узме маха. И много тога наученог, што потом живот сам превазиђе, остаје да живи и да се спомине упркос сазнању да је већ поодавно замењено неком, више или мање успелом новотаријом.

Пример први. Зађи по српским насељима у Мађарској и питај да ли су добили наше новине. Млађи ће можда рећи другачије али ће те старији и средовечни у глас упитати: „Народне новине?”. Знају они врло добро да се овај лист већ деценију и по више не зове тако, али ето... Једном народне, заувек народне.

Пример други. И садашњем називу наше ТВ емисије је ништа мање лета него имену овог листа, али је и са њом иста прича. Једном „Наш екран” – увек наш. Оно „српски” тешко преваљујемо преко уста, изгледа.

Али добро, нишита су ове новине, нишита је споменути ТВ емисија од судбинске важности за ширу јавност, па се оваквим омашкама може прогледати кроз прсте. Када, међутим, вођени старим навикама помешамо меридијане и државе, ствар већ постаје озбиљнија.

Знајући одакле сам, једна комисијница (не она прошлонедељна, из паркића) пре неки дан поче да евоцира своје успомене на некадашња летовања:

– Јао, што нам је некада било лепо кад смо путовали по вашој Србији... Нема места на обали које нисмо обишли.

Одмах видех да ту нешто не итима.

– Како мислите „на обали”?

– На морској обали. Свуда смо били, од Шибеника, преко Сплита и Дубровника, све до Будве и било нам је много лепо.

Онда је подсетих да градови које је набројала сада припадају двома посебним државама и да ниједна од њих није Србија.

– Јао, да, Југославија! Ма свеједно, ко ће знати кад се ту стално нешто мења. А Србија сада нема море?

– Нема. Није га ни имала.

– Ма није могуће! А ја сам била убеђена да смо ми некада били у неким местима у Србији на мору. Не знам зашто. Али, сада више није ни важно. Ви остали без мора, мени младост већ проишла, тако да више сигурно нико ме нисмо занимљиви – насмеја се и, као да се мири са судбином, оде, не чекајући одговор.

Твој Драган

КУЛТУРА МАТИЦЕ

„Стефан Првовенчани” Сави Ракочевиху

Овогодишњи добитник престижне награде „Стефан Првовенчани”, која се на Рашким духовним свечаностима додељује изузетним ствараоцима, уметницима и научницима, који су својом делатношћу афирмисали српску културу и науку и створили дело од националног значаја, је Сава Ракочевих, српски сликар који живи у Чикагу. Признање, које се састоји од повеље, медаље (рад Коље Милуновића) и новчаног износа, добитнику ће уручити Емир Кустурица, прошлогодишњи добитник, 19. августа, на Преображење, у Рашки.

Све композиције Саве Ракочевића су, каже се у образложењу Већа признања, које је одлуку донело једногласно, у покрету, али је њихово писмо прапочетно. Ракочевихово сликарство, према речима Ото Бихаљи Мерина има светски значај.

Непознати радови Слободана Јовановића

Издавачка кућа „Филип Вишњић” из Београда објавила је недавно књигу под насловом „Непознати радови 1892-1902” великана српске политичке, књижевне-историјске и критичке мисли Слободана Јовановића, у новопокренутој едицији „Талас”.

„Непознате радове” Слободана Јовановића приредио је Станиша Војиновић, а издавач ову књигу рекламира необично: „Иако сте купили Сабрана дела Слободана Јовановића, ову његову књигу ипак немате!” Наиме, како у погово-

ру пише Војиновић, реч је о књижевним и позоришним критикама које је Јовановић писао у првој фази свога стваралаштва а које је потписивао псеудонимима Чорик и Боб. За њих је Иво Тартаља доказао да припадају Јовановићу, али у Сабрана дела (1990-1991) увршене су само оне критике које су потписане или пуним именом и иницијалима, или псеудонимом П цк, јер је редакција Сабраних дела (Радован Самарџић и Живорад Стојковић) сматрала да и даље постоје резерве или бар недоумице по питању ауторства. У књизи се налази близу четрдесетак радова Слободана Јовановића, за које и Душан Иванић (аутор другог поговора) сматра да апсолутно припадају Јовановићу.

Макета Дрвенграда Емира Кустурице

Вест да је Емир Кустурица добио европску награду за идејни архитектонски пројекат Дрвенграда (давалац је Фондација за архитектуру из Брисела) поклопила се са рађењем двојника Кустуричиног града. Толико су слични као да је реч о једнојајчаним близанцима, само је овај други 50 пута мањи. На улазу у Међавник, под великом настрешницом, Драган Павловић управо довршава постављање макете Дрвенграда.

„У свој Дрвенград уградио сам 24 хиљаде дашчица у кровове тридесетак зграда, 960 брвана, 30 врата, триста прозора и са 16 хиљада коцки поплочао стазе. Сваки од 41 хиљаде минијатурних елемената су прошли кроз моје шаке, обрађени тестером, рендетом, длетом и ножем, а онда међусобно спојени жлебовима, кламфицама и лепком. Трајало је то, из дана у дан, пуних седам месеци”, изјавио је Павловић за београдски лист „Политика”.

Павловић је овај посао одрадио по наруџбини Емира Кустурице, који је – по речима аутора – био веома задовољан резултатом.

...И

ТАЧКА

Песник М. на половини живота. Песник М. је те ноћи сањао да је поново млад и да гаца по блаћавом шумском путељку, јер по сваку цену жели да стигне аутобус којим путује његова драга, киша лије као из кабла, он се од ње штити торбом пуном песама коју је ставио на главу, а поред њега корача његова мајка која му стрпљиво али упорно објашњава да му се увек ово исто дешава када јури за том девојком, и да је ова киша тесно повезана с његовом намером да стигне поменути аутобус, а поред њих је нека ограда од бодљикаве жице, кривуда у недоглед кроз шуму, и песник М. се у зноју буди у сред једне блаћаве кривине, схватајући да више никада неће бити млад, а – што је још горе – ни у младости никада није био довољно брз и храбар да стигне тај аутобус којим су путовали толики његови другови.

✧

Корњача. Оклоп циновске корњаче изложен у Градском музеју Б, дуг четири а широк скоро три метра, одувеко је био понос управе и главна мета посетилаца, а песник М. је покушао да замисли колико ли је било то питомо чудовиште које се скривало у том природном утврђењу, и шта ли је оволикој корњачи уопште требало да се тешким кврғавим штитом брани од живота, колики ли је био њен немир потиснут испод окошталог поклопца, страх који ју је натерао да читавог живота тегли овај сувишни терет, уместо да живи с лакоћом, слободна, па макар само неколико лепих, сунчаних дана.

Милан Степанов

МАТИЦА НА ДЛАНУ

Нова афера Милошевић
**Слобода
за „малог Слобу”**

Случај Марка Милошевића, сина Слободана Милошевића и Мире Марковић, којем је Окружно јавно тужилаштво у Пожаревцу укинуло оптужницу и тако га, практично, прогласило слободним човеком, озбиљно је уздрмао Србију и запретио да угрози владу Војислава Коштунице.

Оптужницу против „малог” Милошевића подигао је пожаревачки општински јавни тужилац још 2001. године на основу исказа „отпораша” Зорана Миловановића који је тада пред више полицијских и правосудних институција тврдио да су га 7. марта 2000. године Марковић пријатељи отели и на силу одвели у дискотеку „Мадона”.

Тамо су га мучили и понижавали, а „мали Марко” му је претио моторном тестером.

Тако је Миловановић причао тада. Међутим, недавно је неочекивано променио исказ, негирајући све оптужбе на рачун Марка Милошевића!? На основу нове изјаве, заменик окружног тужиоца Димитар Крстев одлучио је да повуче оптужницу против „председничког” сина. Ваља подсетити да је Марко Милошевић једном већ био осуђен (у одсуству) на шест месеци затвора због случаја „моторна тестера”, али је другостепени суд то укинуо и вратио предмет на почетак.

У јавности су одмах кренуле спекулације о томе ко је утицао на Тужилаштво или на бившег „отпораша” Зорана Миловановића, сада члана Нове Србије (!), и почела на-

гађања ко је с ким правио „диллове” и коме ово највише одговара. Пошто су најбоље прошли Милошевићи и (још увек њихов) СПС, чијој подршци у парламенту Коштуница дугује своју владавину, на крају је и сама влада стављена „на тапет”.

Коалициони партнери у власти различито су реаговали поводом одлуке Тужилаштва. Тако је Млађан Динкић, министар финансија и потпредседник Г17 плус, изјавио да се стиди и да предстоји озбиљан разговор са премијером Коштуницом о томе да ли је било која странка из владе правила „политички дил” са социјалистима у вези са случајем Марка Милошевића. Огласио се и представник друге странке на власти Влајко Сенић, потпредседник Српског покрета обнове, који је навео да његова странка нема поуздане информације о томе да ли повлачење оптужнице против Милошевића и повлачење потернице Интерпола за Мирјаном Марковић, има везе с подршком СПС-а влади.

Како је, међутим, могуће да тужилац који је ослободио „малог Слобу” буде баш Димитар Крстев, човек који је још од 1990. године члан Социјалистичке партије Србије, познат и по томе што је својевремено предлагао да се професорка Мира Марковић прогласи за почасну грађанку Пожаревца?

Евентуални повратак Марка Милошевића је ових дана тема број један у Пожаревцу. Већина људи сматра да се Марко Милошевић никада неће вратити, јер га овде многи „жељно” ишчекују. Без обзира на овакве процене, остаје горак осећај због знања да један насилник који је годинама сејао страх у свом родном граду, шепурио са телохранитељима, возио у блиндираним аутомобилима, ударао шамаре директорима и полицајцима, сада остаје ван домета правде и закона.

ТЕКУЋА

ТРАКА

Срби одбили албански план

Косовски Срби су одбили такозвани „план Б” за децентрализацију, који је влада Космета усвојила прошле недеље. Председник Координационог центра за КиМ Небојша Човић је изјавио да је нови албански план „у одређеним случајевима неповољнији” од првобитног („плана А”). Тако је, на пример, у пилот-општини Грачаница, по првом плану предвиђено да буде 95 одсто Срба, док је тај проценат сада сведен на свега 48 одсто српског, а 50 одсто албанског становништва! Слично је и у другим општинама.

Црногорска посла

У Хрватској ће ускоро бити основана Црногорска православна црква, односно њене парохије, објавио је на Цетињу челник те, у православној свету непризнате цркве, Мираш Дедеић. Парохије ће се у Хрватској „оснивати у свим местима где живе Црногорци”. Колико ће тога заиста бити за сада је тешко рећи, јер, према последњем попису становништва из 2001. године у Хрватској живи 4.926 грађана који су се изјаснили као Црногорци, од којих је свега њих 44 изјавило да припада тзв. Црногорској православној цркви.

Према „македонском рецепту”

Београдска штампа пише како је Ранко Кривокапић, председник црногорског парламента, на једном неформалном састанку црногорског руководства предложио да митрополит црногорско-приморски Амфилохије Радовић буде ухапшен зато што не поштује законе. Црногорски премијер Мило Ђукановић, као ни председник Филип Вујановић, међутим, нису били одушевљени предлогом који је, наводно, подржао министар у савезној влади Вукашин Мараш.

Иранско оружје у Ираку?

Ирак истражује тврдње америчког секретара одбране да је оружје из Ирана прокријумчарено у ову земљу, изјавио је прошле недеље портпарол ирачке владе. Лаит Куба изјавио је да је спроведена „веома исцрпна истрага”, али се дистанцирао од недавних критика америчког секретара одбране Доналда Рамсфелда да је извесно наоружање из Ирана доспело у Ирак.

Забринутост због иранског атомског програма

Дипломате у Међународној агенцији за атомску енергију (ИАЕА) расправљали су прошле недеље о нацрту резолуције у којој се изражава „озбиљна забринутост” због одлуке Ирана да настави са конверзијом уранијума, али се оставља могућност за наставак преговора са Техераном.

Британци депортовали Катаду

Британске власти ухапсиле су прошле недеље и планирају да депортују 10 осумњичених странаца због опасности по националну безбедност. Један од њих је Абу Катада, палестински свештеник кога британски званичници описују као Ладеновог „духовног амбасадора у Европи”, саопштили су званичници.

Пакистан тестира ракету

Пакистан је прошле недеље тестирао своју прву крстарећу ракету која може да понесе нуклеарне и конвенционалне бојеве главе, али о томе није обавестио суседну Индију, са којом има споразум о ракетним програмима. Ракета „бабур” има домет 500 километара и тестирана је са непознате локације. Крстареће ракете су махом навођени пројектили који лете на малим висинама и користе млазни погон за одржавање стабилног лета.

СРПСКА ПОШТА

Акције Нове литературе на продају

Има Срба који се подсмехују и тобоже чуде продаји већинског дела у пакету акција Акционарског друштва Нолит, на бих о томе рјеч-двје. Зашто је у економском смислу занимљива чудена српска издавачка кућа? Због уређивачке политике? Успеха на сајму у Франкфурту? Због писаца које је везала добрим уговорима? Не, већ због понуђача.

До сада су намере за куповину 51 одсто акција у дневним новинама саопшtile четири фирме. Проблем је, наводно, то што се ни једна досад није бавила оним што је основна делатност ове старе и угледне издавачке куће.

Понуде за преузимање поднели су: Предузеће за производњу и промет Индустрија меса „Матијевић” – Нови Сад, београдско трговинско предузеће „Амфора”, затим Предузеће за трговину, посредовање, услуге С Ц П д.о.о. – Београд и на крају недавно приватизовани „Ветеринарски завод” а.д. – Земун.

Најбизарнији су, ипак, Предузеће за производњу сточне хране, ветеринарских лекова и вакцина „Ветеринарски завод” а.д. – Земун и Предузеће за производњу и промет Индустрија меса „Матијевић” д.о.о. у Новом Саду, које је акционарима понудило по 4.100 динара у готовом новцу по једној акцији (укупан број акција 12.468). И ова фирма жели да купи најмање 51 одсто од укупног капитала који се нуди. Као сврху куповине „Матијевић”

наводи модернизацију и осавремењавање постојећих капацитета Нолита кроз предстојећа улагања као и реорганизацију и проширење књижарске мреже.

„Желимо да заједно са запосленима радимо на побољшању услуга, осавремењавању постојећих и развоју нових капацитета, уведемо савремену организацију пословања, са циљем да повећамо профит и зараде запослених. Обавезујемо се да неће бити ликвидације предузећа и да ћемо поштовати сва законска права запослених. Укратко, циљ нам је да Нолиту повратимо стари сјај” каже власник новосадског предузећа Петар Матијевић.

„Не видим шта је то чудно ако једна компанија штампа књиге и продаје кобасице. Па, то неће радити исти људи, већ ће свака фирма у саставу компаније имати оспособљен менаџмент за своју делатност. Не мислите ваљда да неко за лектора постави касатина и обрнуто?”

Матијевић указује да је његова компанија до сада купила и да у свом саставу има десетак зависних предузећа, од којих половина није у непосредној вези са производњом и прерадом меса и месних производа. Као пример, наводи хотел „Војводину” у Зрењанину, туристички комплекс на Рибарском острву код Новог Сада, Трговинско предузеће „Текстил-промет” у Зрењанину, Рибарско газдинство у Новом Кнежевцу, још једну трговинску фирму – „Узор” у Новом Саду, потом пољопривредна предузећа у Бездану, Бајмоку, Златици, Галоду...

Ја не знам шта је разлог, данас су други дани, углавном спрам мог Мате, ови су све цверглани. (Цверглан, цвергаликум, врста књиге од кобасице, прим. кур.).

А. Б. Вељић

Поводом 190. годишњице
Другог српског устанка

Настанак модерне српске државе

Други српски устанак почео је у недељу 23. априла 1815. године, на народном сабору код цркве у Такову. Тада је донета одлука о подизању новог устанка, а за вођу изабран је Милош Обреновић. Оба српска устанка почела су у Шумадији.

Милош Обреновић на празник Цвети дође у Таково где га изабраше за вођу буне која ће коначно завршити успехом. Том приликом Срби су се поново дигли против Турака, овога пута то учинише са заставом која се разликовала од устаничких барјака Карађорђа. Ова застава беше беле боје са црвеним крстом у средини. Милош Обреновић је прихватио вољу скупштине и рекао следеће чувене речи: „Ево мене, ето вам рат с Турцима!“

У Други устанак ишло се одлучно и непоколебљиво. Милошеви устаници су од почетка ратовали против легалне турске власти. Сазнавши за устанак Порта је у Цариграду издала катилферман (крвничку наредбу) којим је устанике лишила свих права: „Поменути бунтовници да се униште и истребе, њихов иметак и њихове ствари да се поплене тако да им више никад не падне на памет да се поново дижу и дижу буне; поменути издајници с помоћу Алаха нека се из корена истребе и нека се натерају на покорност.“

Две турске војске са подручја Отоманског царства и једна из Београдског пашалука, предвођене четворицом везира, имале су да изврше султанову заповест. Милошеви устаници ратовали су, ипак, само са војском београдског везира и нанели јој неколико пораза код Чачка, Љубића, Палежа (Обреновца), Пожаревца и Дубља. Битке су биле крваве и непоштедне иако су вођене само прве године устанка.

Највећа битка Другог српског устанка водила се на Љубићу, када је ослобођен Чачак. Убрзо затим устаници су ослободили читав источни део Београдског пашалука, као и градове Пожаревац, Баточину, Рановац, Њуприју и Пореч. У овим борбама истакле су се војводе Павле Цукић, Петар Молер, Стеван Добрњац, Марко Абдула Тодоровић и наравно сам кнез Милош Обреновић. У наредна три месеца устаници су ослободили цео Пашалук осим великих градова (Београд, Шабац, Соко, Ужице и Смедерево).

Српски успеси одјекнули су и ван границе Србије. Многи српски емигранти из Првог устанка вратили су се у тек ослобођену Србију и придружили новој борби. И сам Карађорђе је пажљиво пратио успехе српских устаника. Мобилизација руске дунавске ар-

мије у јулу 1815. године био је знак Турцима да са Србима морају наћи мирно решење. И кнез Милош је знао да су успеси на бојном пољу тек привремено решење и не могу трајно да реше питање српске државе. Упорно је тврдио да је устанак уперен против зулума Сулејман-паше Скопљака, а не против султана. Тиме је остављао могућност за споразум. Његова лукава природа никада није одавала праве мисли и осећања. Милошево, наизглед помирљиво, понекад чак удворичко понашање према Турцима дали су сасвим други карактер Другом српском устанку.

Споразумом између Милоша Обреновића и Марашли Али-паше Србија је добила неку врсту полуаутономије. Вожд Карађорђе Петровић је у Србију стигао почетком јула 1815. године. Сазнавши за његов долазак, кнез Милош Обреновић се забринуо да ће Турци поништити све дотадашње договоре. Милош је о доласку свога кума Карађорђа лично известио Марашли Али-пашу. Писмена одлука кнежевске Скупштине изрекла је да вожд Првог српског устанка мора да се убије. Тако је Карађорђе убијен, на превару, 13. јула 1815. године. Његова глава је још истога дана послата у Цариград.

Тек добијена полуаутономија Србе није задовољавала. Право решење се нашло тек после руско-турског рата (1828-29.), када је Русија енергично преузела на себе обавезу да се осма тачка Букурештанског уговора, која се односи на Србију, у потпуности испоштује. Тек хатишерифима 1830. и 1833. године Србија је стекла услове да постане аутономна Кнежевина Србија, а кнез Милош је постављен за наследног владара. Тиме је турска власт постала формална, а Србијанци су стекли националну и економску слободу. На Срећење 1835. на Кнежевој ливади у Крагујевцу се усвојио први српски устав. Цео текст закона осмислио је и до детаља написао Димитрије Давидовић, тадашњи кнежев секретар, који је као свестан Србин, рођен у Хабзбуршкој монархији, похитао да помогне тек ослобођеној Србији.

Крајњи успех Милоша Обреновића уродио је плодом тек 6. априла 1867. године, када је кнез Михаило Обреновић ушао у београдску тврђаву где му је њене кључеве предао турски командант Али Риза-паша. На највишој кули Калемегдана тога дана се завијорила српска црвено-плаво-бела тробојка.

Потпуни суверенитет Србија је стекла 1878. године.

Приредио: Д. Дујмов

„Весели Сантовчани“
на Црногорском приморју

Фолклорни табор у Утјехи

Чланови Културног удружења „Весели Сантовчани“ предвођени уметничким руководиоцем Евицом Чатић-Козић свој пети, јубиларни боравак у Утјехи на Црногорском приморју између 1. и 8. августа овековечили су једнонедељним фолклорним табором у чијем раду су им се придружили и играчи Културно-уметничког друштва „Воденица“ из Бањина.

Током седмодневног боравак, играчима је стручно усавршавање одржао Љубомир Вујчин, врсни кореограф из Врбаса, стари пријатељ Срба у Мађарској који је са камперима увежбао игре из околине Пчиња а народне песме из тог краја полазницима табора пренела је Естер Фрањо-Вујчин, супруга сјајног кореографа.

Рад се одвијао у преподневним сатима, затим је уследило освежење у плавом Јадрану, а нису изостале ни вечерње плесачнице приликом којих су играчи вежбали оне игре које нису биле уврштене у преподневна занимања. Четвртог дана камповања, фолклораши из Мађарске су на писмено молбу руководства насеља учествовали и на „Дану Утјехе“ на којој културно-забавној приредби су одевени у оригиналне ношње извели игре из

Босилеграда! Наступ Сантовчана, који је поздрављен бурним аплаузима и овацијама, протекло је уз живу музичку пратњу хармоникаша Предрага Алексића из Врбаса и Љубомира Милета Вујчина који је ударао тарабуку.

Успеху „Веселих Сантовчана“ у многоме је допринела и Естер Фрањо-Вујчин која је многобројној публици представила и лепоте мађарских народних песама.

Све у свему, једнонедељни фолклорни табор брзо је прохујао па су и Сантовчани морали да крену својим кућама. Пуни доживљаја и научене фолклорне грађе, у своје Сантово стигли су 9. августа.

На питање хоће ли и до године бити фолклорног табора на Црногорском приморју чије организовање је материјално потпомогала и Самоуправа Срба у Мађарској, Евица Чатић-Козић, уметнички руководиоца друштва је негирала приређивање кампа будући да ће Културно-удружење „Весели Сантовчани“ 2006. године празновати 20. годишњицу свог постојања. За ту прилику ваља припремити један леп јубиларни програм који ће бити подређен свим другим активностима овог ансамбла.

Предраг Мандић

ПОШТАНСКО**САНДУЧЕ****Поклоничко путовање по Србији**

У организацији Српско-православно верског и културног удружења у Сантову и месне српске самоуправе, од 3. до 5. августа уприличено је поклоничко путовање по Србији.

Првог дана, у Београду, били смо гости гувернера Народне банке Србије господина Радована Јелачића, иначе нашег земљака, који нас је примио у својој канцеларији у Народној банци.

У Патријаршији СПЦ, управник музеја и секретар Св. Архиепископског синода др Слободан Милеуснић представио нам је богату ризницу наше Цркве као и придворну капелу Патријаршије. У низу посета следио је Музеј Народне банке, Саборна црква и Храм св. Саве на Врачару.

Вечера је уприличена у вили гувернера банке где нас је чак и музика забављала.

Други дан путовања био је посвећен Првом српском устанку, војду Карађорђу и краљевској династији Карађорђевића. Посетили смо Орашац, Музеј Првог српског устанка, Маричевићеву јаругу где је избио устанак, Тополу, Меморијални центар „Вожд Карађорђе” са његовим конаком и црквом. Следио је Оплепац, Храм св. Ђорђа, породична гробница династије Карађорђевића да би након тога посетили манастир, покајницу цркву посвећену св. Оцу Николају.

Ноћ смо провели у манастиру Раваници где нас је прелепо примила и угостила игуманија манастира, мати Марија. Следећег јутра присуствовали смо јутрењу а потом погледали манастир Сисојевац и древни манастир Манасију. Путовање смо окончали посетом Његовом Преосвећенству епископу браничевском Господину Игњатију који нас у Пожаревцу примио у епископском двору и угостио нас ручком. Велико му хвала!

Пуни лепих доживљаја, у касним вечерњим сатима смо стигли нашим домовима у Сантову. Надамо се да ћемо и следеће године моћи да посетимо неке крајеве матичне нам земље – волели бисмо дуже време провести у Србији. Овом приликом било нам је напорно али прелепо!

Радован М. Филаговић

Позивамо Вас на

Сусрет српских самоуправа и породични спортски дан 2005.

Гед, 1. октобар 2005. (субота)

који организују Самоуправа Срба у Мађарској и Српска самоуправа у Геду.

У оквиру наведене манифестације предвиђени су следећи програми:

- разни програми за децу: ликовна занимања, рукотворине, језичка такмичења, такмичења у спретности,
- специјалитети српске кухиње,
- фудбалски турнир. Писмене пријаве такмичарских екипа слати на адресу Самоуправа Срба у Мађарској (1055 Будимпешта, улица М.Фалка бр.3.) тел/факс 06 1 / 331-5345; 269-0638. По пријему пријаве шаљемо вам на Вашу адресу уплатницу и рачун. За учешће се плаћа 20.000.-Фт по екипи. Рок за пријаву екипа је 15.септембар 2005.

Очекујемо све заинтересоване, старе и младе; оправдајмо назив породични спортски дан!

У организацији Српског позоришта у Мађарској

Вече оперетне музике у Ловри одржаће се 10-ог септембра 2005. са почетком у 20 сати на Летњој позорници у Ловри

У програму учествују глумци будимпештанског Оперетног позоришта Жужана Чонка – примадона, Јожеф Јанкович – бонвиван, Моника Вашар – субрет и Атила Бардоци – комичар. Музика: Лехара, Калмана и Штрауса. Цена карте: 1.000,- Фт. Карте се могу набавити у Самоуправи Ловре и на лицу места на дан представе.

Обавештење

Парастос за Цветка Недучића одржаће се 21-ог августа, у недељу после св. Литургије у будимпештанској Српској православној цркви.

XIII Ликовна колонија

Сентандреја 2005

Српска самоуправа у Зуглоу – Будимпешта XIV квартал и Галерија „Перо” – Београд, у сарадњи са Самоуправом града Сентандреје, Српском месном самоуправом у Сентандреји и Сентандрејским српским клубом срдачно вас позивају на ОТВАРАЊЕ ЗАВРШНЕ ИЗЛОЖБЕ које ће се одржати

27. августа 2005. (субота) у 19.00 сати

у Градској кући у Сентандреји

(Сентандреја, трг Градске куће 3)

Изложбу отварају: **Горица Мојовић**, секретар за културу, Града Београда • **Габор Мијакић**, градоначелник Сентандреје • **Тијана Палковљевић**, помоћник директора Галерије Матице српске.

Наступа цез-група Јасна & Балканеска.

После отварања изложбе дружење у Српском клубу.

Роштиљ и пиће обезбеђује сентандрејски ресторан „Корнер”.

Учесници XIII српске ликовне колоније у Сентандреји – из Србије: **Даница Баста**, **Душан Микоњић**, **Јелена Минић**, **Љубица Николић**, **Милан Парадиновић**, **Љиљана Стојановић**; из Италије: **Клаудија Кијанучи**; из Мађарске: **Магда Ваго**, **Андраш Вег**, **Агнеш С. Варга**, **Едит Финта**; из српске заједнице: **Милан Ђурић**, **Горан Димић**.

Остварење колоније су помогли:

- Државна фондација за мањине у Мађарској • Државни фонд за културу Мађарске • Пешићанска жупанија • Самоуправа града Сентандреје • Град Београд • српске месне самоуправе Сентандреје, III, IX и XIX кварта Будимпеште • Српска самоуправа у Будимпешти.

Ликовни округли сто

У оквиру XIII сентандрејске летње српске ликовне колоније приређује се Округли сто – разговор поводом **100. годишњице прве српске ликовне колоније у Сићеву**, о могућностима регионалне међународне сарадње на пољу ликовних уметности, као и о прошлости и актуелном тренутку српско-мађарских ликовних веза.

Уводна излагања ће одржати: **Имре Сакач** (ак. сликар, потпредседник Европског савеза ликовних колонија – Сентандреја), **Тијана Палковљевић** (историчар уметности, помоћник директора Галерије Матице српске – Нови Сад), **Шандор Арањи** (ак. сликар, шеф катедре за графику Високе школе Ђула Јухас у Сегедину).

Место: **Српски клуб у Сентандреји** (ул. Паприкабиро 12)

Време: **25. август 2005.** (четвртак), 17.30 сати

Концерти Ансамбла Вујичић у августу месецу

- 21. 08. у 21 сати – Будимпешта, Будимска тврђава
- 23. 08. у 19 сати – Будимпешта, Дворана Петефи – летња позорница
- 24. 08. у 20 сати – Стони Београд, – у оквиру приредбе „Дани уметности”
- 27. 08. у 11 сати – Сомбатхел, „Карневал позорница”
- 28. 08. у 19 сати – Калаз – концерт

СНН

Недељни лист Срба у Мађарској.
Адреса: Srpske narodne novine, 1065 Budapest, Nagymező u. 49. Телефон: 475-0654. Главни уредник: Милан Степанов, секретар редакције: Милица Вукајловић. Оснивач и

издавач: Српски демократски савез. За издавача: Андрија Роцков. Финансира се на основу мањинског закона из државног буџета посредством Државне задужбине за мањине. Суфинансиријер: Министарство културе и медија Републике Србије. Лист дистрибуира Мађарска пошта, а претплаћује се код издавача. Име и адресу послати на адресу Szerb Demokratikus Szövetség, 1065 Budapest, Nagymező u. 49 а уплатити поштанском уплатницом или на жиро-рачун број платног промета 11705008-20417439. Претплата на лист је 4000 фт. за целу годину. За иностранство годишње 40 EUR, (10.000 Фт) – Штампа: КОМП-прес Кфт. Одговорни пословођа: Ференц Ибош. – Технички руководилац: Карољ Сабо. ♦ Српске народне новине на Интернету: Home page: www.comp-press.hu/cnn2000 E-mail: stepanov@freemail.hu

HU ISSN 1215-072 x

Михаило Крунић је рођен 27. августа 1920. године у Бечу. Српску православу вероисповедну школу похађао је у Сентандреји и Будимпешти. Спадао је међу оне малобројне Србе у Мађарској који су на основу личног искуства и доживљаја у сећању носили живот српског Табана и Текелјајума. Богословију је завршио у Сремским Карловцима да би касније у окупираним Новом Саду положио свештенички испит. Иако је именован за администратора парохије у Почи, у Барању није стигао, наиме, за свештеника је, након венчања са Аницом Бабушков, рукоположен 1946. године. Исте године постављен је за пароха у Новом Сентивану у којем је до своје смрти 59 година верно и одано служио своје народу, својим верницима. Између 1948. и 1983. као свештеник опслуживао је и Деску а краће време и Сегедин. Као администратор, свештеничке дужности ревностно је обављао и у Батањи, Чанаду, Вашархељу, Сантову и Будимпешти. Од 1990. године био је активан учесник јавног живота Срба у Мађарској. Био је члан Председништва и Скупштине како Српског демократског савеза тако и Самоуправе Срба у Мађарској. Сматра се дугогодишњим организатором црквених, културних и просветних активности којима је у многоме допринео очувању српског идентитета на овим просторима. Скупштина Самоуправе Срба у Мађарској 1999. године наградила га је повељом Св. Саве а 2000. постао је počasни грађанин Новог Сентивана. У животном путу протојереја-ставрофора, крстоносца Михаила Крунића огледа се историја Срба у Мађарској 20. века. Са високим степеном осећања одговорности према свом позиву и великом оданошћу је вршио своју свештеничку дужност и у најтежим годинама једнопартијске диктатуре Ракошија, у жеку најтеже антијугословенске кампање и прогона српског живља. За време више од полудеценијског службовања, о. Крунић је увек остао веран свом позиву, својој пастви, свом народу. Протојереј-ставрофор Михаило Крунић чинио је све да се не затре траг богате прошлости поморских Срба. Био је учитељ, опслуживао многе српске храмове, прибављао средства за њихову обнову и организовао извођачке радове. Орогнуло здравља и последњих година настајао је да се појави на светим литургијама у својој омиљеној светињи. Везан за колица, 2003. године био је ганут што је могао да присуствује и одржи проповед на прослави 150. годишњице постојања новосентиванске српске православне цркве. И тада, као и раније увек, па и касније изашао је у сусрет својој пастви и свима који су од Њега тражили савет, мишљење. Упокојио се 8. августа 2005. године у 85. години свога живота. Сахрањен је на новосентиванском српском православном гробљу 12. августа. Био је последњи представник оних свештеника старије генерације у Будимској епархији који су отелотворили повезаност и јединство наше Цркве и нашег народа.

Ин мемориам

Михаило Крунић (1920-2005)

Одлазак оданог Божјег слуге, последњег представника једне велике свештеничке генерације

„Наш живот је непознат и наша смрт је непозната. Бог је једина светлост оба. Наше тело је ломљиво, наша душа је ломљива – Бог је једина снага оба. Наш рад је прашина, наше наде су прашина – Бог само чини оба трајним. Бог нас окружује са три стране: остаје иза нас у прошлости, са нама је у садашњости и очекује нас у будућности!

Протојереј-ставрофор Михаило Крунић 8. августа заувек је уснуо. Заспао је. За собом је оставио прошлост и након земаљске садашњости нашао се у будућности. Пронашао је спасење које се не остварује наједанпут, преконоћ, него у сталном узрастању, уздицању од земље до неба. „Вера у Христа је вера у стварност нашег спасења. Најважније је свагда да схватимо да је Син Божји Истина, пут и живот; да је Он светлост, и ко за њим иде неће ходати у тами него ће имати светлост живота.“ – речи су Његове светости патријарха српског Господина Павла.

А протојереј-ставрофор Михаило Крунић, као крстоносац, тачно је знао и проповедао да је једини исправни пут, пут Сина Божјег! Пут који води у Вечни Живот! Пронашао га је. Као следбеник Бога, Исуса Христа који је за живота учинио многа добра: првенствено, био је одан Богу, Српској православној цркви, неуморно је радио на духовном уздицању српског народа и био будан чувар наших древних светиња. Сјајан познавалац црквеног, културног историјата српског народа. Својим ликом, добротом, радиношћу уздицао се.

Сада, када се упокојио, уздигао се до небеса, нашао спасење и светлост. Светлост живота.

Светлост живота о којем нам је толико причао, проповедао.

Његове речи и дан данас одјекују.

А 12. августа текуће године новосентивански српски православни храм био је испуњен једним другим, болним одјеком: одјекивале су молитве, тужни уздаси, понављања: „Вјечнаја памјат“. Свештеници на челу са протојерејем Војиславом Галићем, парохом из Сентандреје, архијерејским замеником служили су свету литургију. У помен преминулог протојереја-ставрофора Михаила Крунића чији одар је био постављен на средини светиње у којој је

служио све до октобра 2001. године. Педесет пет година! Да није било несрећног пада који је проузроковао слом бутне кости, служио би и даље. Јер црква му је била све. Црква, породица, народ. Једном ми је рекао: „Контакт са народом и људима је неизбежан, неопходно га је имати. Свештеник не сме да бежи од народа – свештеник треба да је са народом. Буди као народ. Немој никакве новотарије увести у обичаје, тек ако нису атеистички. Тога пак нема у нашем народу. А народ, како се то већ каже, све ће позлатити!“

Такав је био. Народски. Одан своме роду, народу. Па и другима јер туђе је поштовао а својим се дичио. Баш зато, многи су дошли да се опросте од о. Михаила. Срби, Мађари, Немци. Православци, римокатолици, реформати, евангелисти. Сви, који су га волели и поштовали. Од Мохача до Калаза, Помаза и Сентандреје, од Батање до Медине!

Међу поштоваоцима који су дошли да одају почаст о. Михаилу Крунићу био је и начелник села Новог Сентивана Јанош Талпаи који је поводом упокојења проте за наш лист подвукао: „Могу слободно рећи да нам је заувек отишла једна историјска личност. Прота Крунић је лично за мене значајно више од једног црквеног достојника – Он је за мене био јавни живот! Он је био Вођа који је умео да поступа са верницима па и иновернима, свагдашњим човеком, наиме, када је живот хтео, захтевао, са Њим као референтом за рад при задрузи, заједно смо отишли на полагање заклетве војника. При сеоским приредбама, иницијативама било када могао сам да рачунам на Његову помоћ. Имао је огромно животно искуство. Било када могао сам се ослонити на Њега па и у тешким временима када је требало усагласити српске интересе, обновили српске обичаје! Поносим се што сам са Њим могао да радим. За цео Нови Сентиван одлазак о. Михаила је ненадокнадљив губитак! Заувек ћемо сачувати Његов спомен!“

Кратку беседу, приликом свете литургије, одржао је протојереј Војислав Галић који је говорећи о значају Свете Литургије и свисеши рекао следеће: „Поклањамо се свештенику који је сваку литургију овде служио на овоме месту и чије мошти ми сада одавде са овога места испраћамо. Прота Крунић служио је ревностно, свагда. Сви ми, драга Браћо и Сестре, опраштајући се од Њега, треба да се тешимо љубављу Господњом и да ми показујемо ближњима својим љубав и да се сетимо љубави проте Михаила којом је Он волео и своју породицу. И ближње око себе и све оне са којима се сретао и са којима је остварио било какав, па чак и најмањи контакт.“

Окончањем свете литургије, усле-

дило је читање Јеванђеља а поподне у 15 часова и опело које је уз саслушање свештенства из Будимске и Темишварске епархије служио Његово Преосвештенство епископ будимски Господин Лукијан. И Он се опростио од блаженопочившег проте Михаила: „Он је у најтежим временима изабрао узану, стрму, трновиту стазу да буде слуга Божји и свога рода. Постао је свештеник. У време када је Црква и Вера била на крсту. Када је правослање наше било разапето. Када су људи на улицама окретали главе како не би срели поглед свештеника па ни његове породице! Онда кад је било најпопуларније пљувати по Светој Цркви. У то време је Михаило одлучио да буде свештеник! И заиста, доживео је многе тешке дане и часе у својој каријери, дугогодишњој и богатој. Био је дугогодишњи намесник и дочекао је да види тугу и жалост ове епархије где се продало и порушило 30 наших цркава. Нигде у Српству се то није догодило, овде што се догодило. Он је боловао за сваком порушеном црквом као да је неко дете страдало. Светиња је то: у Његовом намесништву ни једна црква није продата нит је порушена. Све је сачувао: како је примио, тако је и оставио иза себе. Драги мој прото, оно што си проповедао и учио, то и сада чиниш лежећи пред нама на овоме одру и овој светињи где си толике службе и молитве узнео Богу са овога олтара а то је: Браћо и Сестре, да чувамо своју православу веру, слогу и љубав, јединство српско и да се никада ни по коју цену не одрекнемо ни једнога ни дугога. По томе ћемо се познати да смо ученици проте Михаила! По томе ћемо се познати да смо ученици Христови ако будемо имали љубави и слоге!“

Након опроштајне беседе преосвештеног владике Лукијана, свештеници су скинули ковчег са одра и опходили цркву са заувек уснулим протом Михаилом. Тужна поворка кренула је на српско православно гробље где је после кратке молитве, о. Михаило Крунић, верни слуга божји сахрањен одмах до великог часног крста. Отишао је и последњи представник једне велике свештеничке генерације који је отелотворио повезаност и јединство наше Цркве и нашег народа. Прикључио се великој небеској плејади свештеника, својим колегама, Браћи у Христу: проти Степанову, Јакшићу, Минчовићу и другима.

Протојереј-ставрофор Михаило Крунић сада већ служи небеску литургију. И моли се за своје малено божје стадо у Новом Сентивану које је увек слушало и поштовало глас свога пастира. Које је остало верно светосавском завету и својој прадедовској вери.

И све то захваљујући проти Крунићу!

Српски православни верници у Мађарској неће га заборавити. Остаће нам у вечитом памћењу. Његова доброта, оданост Христовој вери, светосавском српском православу, духовност, мудрост, благи осмеси, шале, племенити путокази! Оче Михаило, хвала Вам на свему. Нека Вам је лака црна земља и вјечнаја памјат!

Предраг Мандић